סד: הדר פרק ששי עירובין

שבוון רבן גמליאל ברוח הקדש. אע"פ שהיה שם זה רגיל בלומות כדאמרינן בפרק שני דמכות (דף יח.) תמן אמרין שכם נסיב מבנאי גזר מכל מקום חביב ליה כוונה ברוח הקדש וההיא דסוף יבמות (דף קכב:) שמי כך קורין אותי בעירי לא שכוון אותו האיש ברוח הקדש שלא קראו אחיה אלא על שם כחו:

שהולכין אחר רוב עוברי דרכים. כדפירש בקונטרס מדלא שרי ליה לר' אלעאי למכליהו דאחזקיהו בחזקת פתן של נכרים שרוב עוברי דרכים נכרים הם דאם היינו תולין בשל ישראל היה מותר אף על פי שאחר הפסח היה בסמוך דבישראל יש לומר דאחר הפסח נעשה:

ולמדנו שחמצו של עכו"ם אחר הפסח מותר בהנאה.

מדנתנו לעכו"ם דאיכא תוספת הנאה דעכו"ם כדפירש בקונטרס דאי ס"ל דאסור בהנאה היה לו לאסור מספק דשמא בספק נעשה וא"ת והיאך נתן ר"ג והא דרש ר"י בסוף פ"ק דע"ז (דף כ.) לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם ואע"ג דלעכו"ם המכירו שרי אפילו לר"י דהא מוקמינן כר"י דהוא דשולח אדם יבין לעכו"ם בספקים בפרק כל שעה (דף כב.) ותניא בתוספתא (דע"ז פ"ג) דאם היא שכינו מותר מפני שהוא כמוכרו לו מ"מ הכא הא אמרינן שלא היה מכירו רבן גמליאל מעולם ויש לומר דשמא לא סבר לה ר"ג להא דר"י אי נמי כיון שהיה העכו"ס מתלוה עמהן בדרך שרי דחשיב כמוכרו לו והא דתניא בהניזקין (ניעין דף פא.) מפרנסין עניי עכו"ס עם עניי ישראל מפני דרכי שלום ההיא נמי שרי משום דרכי שלום:

פותחין בחרטה. פי' בקונטרס צריך לחכם למצוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר על דעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ונמצא נדר נעקר מאליו אין פותחין אין צריך לפתוח לו בחרטה אלא החכם עוקרו אע"פ שאינו מוצא לו טעם עקירה. עוקר כמו"ד פותחין לפיכך הולרך ישוב הדעת לחשב אחר פתח ימצא לו ע"כ לשון הקונטרס וקשיא לר"ת דהא רב נחמן גופיה שמעינן ליה בהדיא בפרק ד' נדרים (דף כב:) דאמר הלכה פותחין בחרטה ומקקין לאלהי ישראל וכפ' נערה המאורסה (שם דף עז:) נמי קאמר רב נחמן הלכה נשאלין לנדרים מעומד יחיד ובגילה ופריך עלה מהא דר"ג וכתוב בכל הספרים ר"ג סבר אין פותחין בחרטה למיעקר נדרא בעינן וכעי לעיוני להכי יש ורב נחמן סבר פותחין בחרטה ואפילו מעומד אלא שיש ספרים שהגיהו איפכא על פי פירוש הקונטרס דהכא בשמעתא ועוד דאמר בסוף אלו מותרין (שם כ.) בשלמא מתמיהין עליו דלא פותחין היא חומרא ועוד אמר בריש ד' נדרים (דף כא:) דרב הונא סבר פותחין בחרטה מההיא דאמר לקמיה ואמר ליה לבן עלן וכבר מה דאמר ליה לההיא דאמר אלו אמו י' בני אדם שיפייסוך קסבר אין פותחין בחרטה מפרש ר"ת פותחין בחרטה היינו שנשאלין אותו אם הוא מתחרט על מה שנדר שאומר לו כדו תהיה אי לבן עלן אי בעית נדר (שם) ושרינן ליה בהכי ור"ג סבר אין פותחין להתיר לו בחרטה לחוד שמתחרט בו על מה שנדר אלא צריך למצוא פתח לנדרו כגון שאומר לו אילו בא עשרה בני אדם שיפייסוך וכדפתח ר"ג לההיא טייעא שנשאלין אותו אדעתא דהכי נדרת שצריך לטרוח הרבה ולחשוב באיזה ענין ימצאו לו פתח לנדרו: **כל** הבוטה ראוי לדוקרו בחרב. בפרק ד' נדרים (דף כב.) אמר אלא פתחין ליה בהא דמתון ירמה יאמר אדעתא דהא לא נדר אף על פי שמשקר ועוד פסקינן התם הלכה פותחין בחרטה:

מסר

בעל בנכסי אשתו רבא אמר אפילו עבד עיסקא ורווח רב פפא אמר אפי' מצא מציאה אמר רב נחמן בר יצחק אפילו כתב בהו תפילין ואמר רב חנין ואיתימא ר' חנינא מאי קראה דכתיב [1]וידר ישראל נדר וגו' [2]אמר רמי בר אבא [3]דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [4]לא שנו אלא ששתה כדי רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכן שדרך טורדתו ושינה משכרתו ודרך מיל מפיגה היין והתניא [5]מעשה בר"ג שהיה רוכב על החמור והיה מהלך מעכו לכזיב והיה רבי אילעאי מהלך אחריו מצא גלוסקין בדרך אמר לו אילעאי טול גלוסקין מן הדרך מצא נכרי אחד אמר לו מבגאי טול גלוסקין הללו מאילעאי ניטפל לו ר' אילעאי אמר לו מהיכן אתה אמר לו מעיירות של בורגנין ומה שמך מבגאי שמני כלום היכירך רבן גמליאל מעולם אמר לו לאו באותה שעה למדנו שכוון רבן גמליאל ברוח הקודש ושלשה דברים למדנו באותה שעה למדנו [6]שאין מעבירין על האוכלין ולמדנו שהולכין אחרי רוב עוברי דרכים ולמדנו [7]שחמצו של נכרי אחר הפסח מותר בהנאה כיון שהגיע לכזיב בא אחד לישאל על נדרו אמר לזה שעמו כלום שתינו רביעית יין האיטלקי אמר לו הן אם כן יטייל אחרינו עד שיפיג יינינו וטייל אחריהן ג' מילין עד שהגיע לסולמא של צור כיון שהגיע לסולמא דצור [8]ירד ר"ג מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו והרבה דברים למדנו באותה שעה למדנו שרביעית יין האיטלקי משכר [9]ולמדנו שיכור אל יורה ולמדנו שדרך מפיגה את היין ולמדנו [10]שאין מפירין נדרים לא רכוב ולא מהלך ולא עומד אלא יושב קתני מיהת שלשה שאני יין האיטלקי דמשכר טפי והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא ששתה רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכן דרך טורדתו ושינה משכרתו רכוב שאני השתא דאתית להכי לרמי בר אבא נמי לא קשיא רכוב שאני איני והאמר [11]רב נחמן [12]מפירין נדרים בין מהלך בין עומד ובין רכוב תנאי היא דאיכא למאן דאמר [13]פותחין בחרטה ואיכא למאן דאמר אין פותחין בחרטה [14]דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל לההוא גברא [15]יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא [16]כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא שלשון חכמים מרפא אמר מר ואין מעבירין על האוכלין אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא שנו אלא בדורות הראשונים שאין בנות ישראל פרוצות בכשפים אבל בדורות האחרונים שבנות ישראל פרוצות בכשפים מעבירין תנא שלימין מעבירין פתיתין אין מעבירין אמר ליה רב אסי לרב אשי ואפתיתין לא עבדן והכתיב [17]ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם דשקלי באגרייהו אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה יכול

למאן דאמר [18]פותחין בחרטה ואיכא למאן דאמר אין פותחין בחרטה [19]דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל לההוא גברא [20]יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא [21]כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא שלשון חכמים מרפא אמר מר ואין מעבירין על האוכלין אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא שנו אלא בדורות הראשונים שאין בנות ישראל פרוצות בכשפים אבל בדורות האחרונים שבנות ישראל פרוצות בכשפים מעבירין תנא שלימין מעבירין פתיתין אין מעבירין אמר ליה רב אסי לרב אשי ואפתיתין לא עבדן והכתיב [22]ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם דשקלי באגרייהו אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה יכול

יכולי

עין משפט נר מצוה

יא א ב מיי' פ"ח מהל' גזילה וגניבה הלכה ה (וסי"ד מהלכות תפלה הלכה יז) סמג עשין ס ולאוין ס טוש"ע א"ח סימן לט סעיף כ:

ב ג טוש"ע א"ח סי' קפ סעיף ד: *

בא ד מיי' פ"ד מהלכות מתנ' ומעה הלכה כ סמג עשין נט טוש"ע א"ח סימן תמה סעיף א:

בב ה טוש"ע י"ד סי' לכח סעיף ד:

בג ו מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ו סמג לאוין לא טוש"ע י"ד סס סעיף ג:

בד ז מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ז:

בה ח מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה הה טוש"ע י"ד סי' רג סע"ח:

רב ניסים גאון

לא קשיא הא כמאן דאמר פותחין בחרטה והא כמאן דאמר אין פותחין בחרטה. זו חלוקה בין רב אסי ורב הונא. רב אסי היה סובר אין פותחין בחרטה, ורב הונא חלק עליו ואמר פותחין בחרטה. ואיתה במסכת נדרים בפרק ארבעה נדרים התירו חכמים.

רבינו חננאל

בעל בנכסי אשתו. רבא אמר אפי' עבד עיסקא ורווח, ואפי' מצא מציאה. רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תפילין דיו. א"ר יוחנן מהאי קרא, שנאמר וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את ערימם. אמר חייא בר אבא דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין. ולא שנו אלא ששתה כדי רביעית, אבל יותר מרביעית כל שכן שדרך משכרתו ושינה טורדתו. ואקשינן דרך מיל מפיגה את היין, והתניא מעשה ברבן גמליאל שהיה הולך מעכו לכזיב והיה רבי אלעאי מחבר אחריו יכר, עד הרבה דברים למדנו מאותו מעשה, למדנו שרביעית יין האיטלקי משכר. ולמדנו שהשכור אל יורה. ולמדנו שאין מפירין נדרים, לא רכוב, ולא מהלך, ולא עומד אלא יושב. קתני מיהא ושייל אחריהן שלשה מילין. ודחינן שני יין האיטלקי דמשכר טפי כו'. א"ר יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל לההוא גברא יש בוטה כמדקרות חרב, כל בוטה ראוי לדקרו בחרב, אלא לשון חכמים מרפא. אין מעבירין על האוכלין, א"ר יוחנן לא שנו אלא בדורות הראשונים שלא היו בנות ישראל פרוצות בכשפים, אבל בדורות האחרונים שבנות ישראל פרוצות בכשפים מעבירין עליהן. תנא שלימים מעבירין עליהן, פתיתין אין מעבירין עליהן. פי' אין עושין כשפניות כפתיתין. איני והכתיב ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם וגו', מכלל דעבדי כפתיתין. ופרקינן התם בפתיתין דהוו שקלן באגרייהו.

מסורת הש"ס

1) תענית יז: פנהדרין כב: ע"ש שנ"ל רב אחא, ב) [תוספתא פסחים פ"ב ה"טן ופי' בירושלמי פ"ד פ"ה הלכה ט ובוריקא רבה סוף פ' בחוקותי, ג) (כ"מ כג.), ד) פסחים כח., ה) נדרים עז:, ו) [שם ע"ש], ז) שם כב.,

---

תורה אור השלם

1. וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את ערימם:

2. במדבר כא ב

3. יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא: משלי יב יח

4. ותחללנה אתי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם למות נפשות אשר לא תמותנה ולחיות נפשות אשר לא תחיינה בכזבכם לעמי שמעי כזב: יחזקאל יג יט

גליון הש"ס

גמ' א ולמדנו שיכור אל יורה. עיין בפנהדרין דף מג ע"ב תוספות ד"ה והעוסקים: רש"י ד"ה מאי קראה יבו' וע"כ נשמעה תפלתם. עיין מוהרי"ק דף כ ע"ב תוספות ד"ה אבל אמר. ועיין תשובת מהר"ם אלשיאה סי"ם עט: בעין משפט אות ג' טוש"ע א"ח סימן קפ. ליתא שם מזה הוכחה כמ"ש סי' קעא סי"ק ב:

מוסף רש"י

שאין מעבירין על האוכלין. לאו לשון דריסה הוא אלא כמו ויומא נ.) אין מעבירין על המצות יב:מ כב.) מכתן יהולך לו (ר"ה יז.).

בעל בנכסי אשתו. כגון מגיעבד בהו מצוה דמילתא דתוויהי בה אינשי נמי היא ובלטא בהו עינא כישא: **אפילו כותב בהו תפילין.** נמי מיקיימי ביה: **מאי קראה.** דעל ידי דעבד בהו מצוה מיקיימי ביה דכתיב וידר ישראל וגו' והחרמתי לשון הקדש ״ ועל ידי כך נשמעה תפלתם ונפלו ביה: **ושינה כל שהוא.** אי זו אי זו: **ניטפל לו רבי אלעאי.** נתקרב אצל הנכרי: **מבגאי שמני.** כך שמי: **אין מעבירין על האוכלין.** המוצא אוכלין בדרך אינו רשאי לעבור עליהן ולהניחן שם: **שהולכין אחרי רוב עוברי דרכים.** מדלא שרא ליה לר' אלעאי למיכליהו דאחזקיהו בחזקת פיתן של נכרים שרוב עוברי דרכים נכרים הן: **שחמצו של נכרי.** שאחר הפסח היה: **מותר בהנאה.** כגון הכא דאיכא טוענת הנאה לנכרי: **לוח שעמו.** לר' אלעאי: **לסולמא של צור.** מעלות הר גבוה: **אכל יותר מרביעים כו'.** וכיון דיין האיטלקי הוא ומשכר טפי הוא ליה כיומר מרביעית: **רכוב שאני.** דאין לו טורח הדרך: **לרמי בר אבא נמי.** דאמר דרך מיל והכא תני שלא מילין לא תיקשי דרכוב שאני דאין לו טורח ולפיכך אין מפיגו כל כך: **הנאי היא.** כמסכת נדרים: **פותחין בחרטה.** צריך לחכם למצוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר לדעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ונמצא נדר נעקר מאליו: **אין פותחין.** אין צריך לפתוח לו בחרטה אלא החכם עוקרו אע"פ שאינו מוצא לו טעם עקירה. רבן גמליאל סבר כמאן דאמר פותחין לפיכך הוצרך ישוב הדעת לחשב איזה פתח ימצא לו: **כל הבוטה.** הנודר נדר: **ראוי לדוקרו.** דאמרא לא מקיים ליה והיינו פתח דקאמר ליה אילו היית יודע שאסור לנדור ותייב מיתה אתה עליו כלום היית נודר ואמר ליה האיך לא: **אלא לשון חכמים מרפא.** שמתירין לו נדרו: **פתיתין אין מעבירין עליהן.** אלא נוטלין אותן לביכא לאיתם לכשפים: **ואפתיתין לא עבדן.** כשפים: **דשקלן באגרייהו.** פתיתי לחם לעשות כשפים מדברים אחרים והכי קאמר אינא בשביל פיתותי לחם שנותנים לכן בשכרן מיללתן את שמי כתוב עמי שהיתן עושות בהן כשפים לגבייאי הבעל להטעות את עמי:

יכולי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com